

На сучасным этапе адным з асноўных рэсурсаў для развіцця краіны і яе паспяховай канкурэнцыі на сусветным рынку з'яўляецца ўзровень адукацыі і культуры насельніцтва. Патрабаванні да ўзроўню адукацыі спецыялістаў у інфармацыйным грамадстве пастаянна павялічваюцца, але чытанне па-ранейшаму застаецца асноўным ключом да атрымання інфармацыі. У сувязі з тым, што галоўны інфармацыйны багаж чытача набываецца менавіта ў школьным узросце, дзейнасці дзіцячых бібліятэк надаецца пэўная ўвага.

На думку спецыялістаў, дзіцячыя бібліятэкі — гэта ўнікальны асяродак для сацыякультурнага, кагнітыўнага і камунікатыўнага развіцця асобы сродкамі сусветных культур і замежных моў. Адным з асноўных кірункаў дзейнасці дзіцячых бібліятэк з'яўляецца ўдзел у працэсах прафілізацыі школьнага навучання ў якасці рэсурснага цэнтру. З дапамогай бібліятэкі школьнікі атрымваюць падтрымку ў рэалізацыі вучэбнай, а таксама прафарыентацыйнай і дасугавай дзейнасці. Работа бібліятэкі ў дапамогу вучэбнаму працэсу ажыццяўляецца комплексна, у першую чаргу ў час самастойнай работы школьнікаў. Хатнія заданні, якія выконваюцца ў бібліятэцы, часам ператвараюцца ў захапляльны, творчы працэс пазнання. У бібліятэцы школьнікі маюць магчымасць шырока выкарыстоўваць інфармацыйныя рэсурсы. Для іх прадстаўлены не толькі кніжны фонд і адаптэды даведачна-бібліяграфічны апарат як у традыцыйнай, так і электроннай форме, але і правядзенне масавых мерапрыемстваў рознага кшталту: тэматычныя агляды літаратуры, гутаркі па пэўнай тэматыцы, прэзентацыі новых кніг па праблеме, віктарыны, конкурсы, абмеркаванне кніг, літаратурныя гадзіны, сустрэчы з пісьменнікамі і паэтамі, знакамітымі

людзьмі. Пашырэнне кругагляду, набыццё новых ведаў, фарміраванне крытычнага светапогляду і ўласных думак адбываецца ў бібліятэцы ў час далучэння дзяцей і падпеткаў да інфармацыйных рэсурсаў як айчынных, так і замежных.

Разам з настаўнікамі вялікі ўдзел у фарміраванні асобы школьніка, падрыхтоўкі яго да жыцця ў новых умовах прымаюць дзіцячыя бібліятэкі. У Законе «Аб бібліятэчнай справе ў Рэспубліцы Беларусь» падкрэсліваецца, што асноўнымі прынцыпамі дзейнасці бібліятэк з'яўляюцца:

- вызначэнне агульначалавечых каштоўнасцей у якасці прыярытэтных;
- садзейнічанне адраджэнню і развіццю культурных традыцый і захаванню каштоўнасцей беларускай нацыі, іншых нацыянальнасцей, якія праживаюць у краіне, захаванасці гісторыка-культурнай спадчыны;
- распаўсюджванне гуманістычных ідэй, навукова-выхвадаў і дасягненняў сусветнай культуры [1, с. 4].

У нашай краіне пэўная ўвага надаецца дзіцячым бібліятэкам, якія арганізуюць бібліятэчнае абслугоўванне школьнікаў і кіраўнікоў дзіцячым чытаннем. Яны садзейнічаюць гарманічнаму развіццю асобы школьнікаў, арганізацыі вучэбнага і выха-

ваўчага працэсу, прывіваюць навыкі самастойнай работы з кнігай. У сувязі з гэтым неабходна вызначыць месца дзіцячых бібліятэк на сучасным этапе ў рэалізацыі агульнаадукацыйных праграм, ажыццяўленні непрыметнага пераходу ад навучання да штодзённай самаадукацыі.

Адным з накірункаў комплекснай рэалізацыі магчымасцей дзіцячай бібліятэкі ў дапамогу вучэбнаму працэсу з'яўляецца іх полікультурная іншамовная дзейнасць.

За апошнія гады ў Рэспубліцы Беларусь значна пашырыліся магчымасці вывучэння замежнай мовы, павялічылася колькасць спецыяльных школ з паглыбленым яе вывучэннем. Трэба адзначыць, што і ў агульнаадукацыйных школах таксама павялічылася колькасць гадзін на вывучэнне замежных моў. Акрамя гэтага, у апошнія дзесяцігоддзе назіраецца новы накірунак вывучэння замежных моў у час сямейных і школьных паездак за мяжу, у першую чаргу з тэматыкай паездак дзяцей з чарнобыльскай зоны на аздараўленне. Безумоўна, усе гэтыя перамены патрабуюць добрага валодання адпаведнымі мовамі. Гэта актывізуе зацікаўленасць школьнікаў і

іх бацькоўда вывучэння замежных моў. Пэўная роля ў аказанні дапамогі дзецям пры вывучэнні замежных моў належыць дзіцячым і школьным бібліятэкам. Адным з галоўных патэнцыялаў бібліятэкі ў даным выпадку з'яўляюцца яе рэсурсы, ад паўнаты, якасці і колькасці якіх залежыць значны поспех у вырашэнні гэтых задач. Вопыт работы адцэла замежнай літаратуры ЦГДБ імя А. Астроўскага паказвае асаблівасці камплектавання фондаў на замежных мовах для дзяцей і падлеткаў. Трэба адзначыць, што гэта адзіная сярод дзіцячых бібліятэк Беларусі бібліятэка, якая мае аддзел і зал замежнай літаратуры. Прытым, камплектаванне ў гэтай бібліятэцы ажыццяўляецца не толькі агульнавядомымі традыцыйнымі метадамі, праз кніжныя магазіны, кіёскі, выдавецтвы, але і нетрадыцыйнымі, менавіта з дапамогай грамадскіх арганізацый. У прыватнасці, камплектаванне ажыццяўляецца з дапамогаю інстытута Гёте ў г. Мінску, шэрагу замежных пасольстваў, падарункаў асобных грамадзян і інш. Фонд замежнай літаратуры ў данай дзіцячай бібліятэцы прадстаўлены:

- даведачнымі і энцыклапедычнымі выданнямі на замежных мовах (двухмоўнымі і талковымі замежнымі слоўнікамі, лінгвакраязнаўчымі слоўнікамі, замежнымі энцыклапедыямі для дзяцей і інш., як на друкаваных, так і электронных носьбітах);
- мастацкай і навукова-пазнавальнай літаратурай, прызначанай для чытачоў рознага ўзросту і ўзроўню валодання замежнымі мовамі (ілюстраванымі кніжкамі, асобнымі выданнямі для дзяцей і падлеткаў, а таксама адаптаванымі выданнямі для дзяцей, якія вывучаюць замежныя мовы);
- перыядычнымі выданнямі (замежнымі часопісамі і газетамі для дзяцей і падлеткаў, беларускімі часопісамі і газетамі, на старонках якіх абмяркоўваюцца метадычныя і практычныя пытанні вывучэння замежных моў);
- падручнікамі, вучэбнымі дапаможнікамі і вучэбна-метадычнымі выданнямі для вывучэння замежных моў;
- аўдыявізуальнымі рэсурсамі (аўдыякнігамі, вучэбнымі відэапраграмамі, пазнавальнымі і мастацкімі фільмамі на замежных мовах);
- электроннымі рэсурсамі (камп'ютарнымі гульнямі і электроннымі трэнажорамі для вывучэння замежных

моў, электроннымі энцыклапедыямі, а таксама ўдаленымі сецевымі рэсурсамі). Фарміраванне фонду замежнай літаратуры дзіцячай бібліятэкі — гэта складаны працэс, таму што бюджэтных сродкаў на гэта выдзяляецца недастаткова. У асноўным камплектаванне ажыццяўляецца за кошт грамадскіх арганізацый.

У 2009-2010 гг. Нацыянальнай бібліятэкай Беларусі сумесна з усімі абласнымі, цэнтральнымі га-

радскімі, раённымі і сельскімі бібліятэкамі ўдакладналі з планам Міністэрства культуры па ўзгадненні з Міністэрствам адукацыі праведзена рэспубліканскае сацыялагічнае даследаванне «Сучасны стан і тэндэнцыі развіцця дзіцячага чытання ў Рэспубліцы Беларусь» [3]. Гэта першае за апошнія дваццаць гадоў комплекснае рэспубліканскае даследаванне чытання дзяцей і падлеткаў. Пры аналізе чытання дзяцей з перавагай у выбары мовы, на якой напісана кніга, адзначана, што дзеці як малодшага, так і сярэдняга ўзросту аддаюць перавагу чытанню кніг на рускай мове, што складае 92,8% і 89,4%. Кнігі на беларускай мове чытаюць адпаведна 5,9% і 3,3% апытаных. Трэба заўважыць, што на абодвух мовах любяць чытаць літаратуру 3,5% рэспандэнтаў 11-15 гадоў. Акрамя гэтага ў рэпертуар чытання дзяцей былі ўключаны кнігі на замежных мовах. На жаль, такіх вучняў нямнога: 1,1% школьнікаў малодшага ўзросту і 0,8% рэспандэнтаў 11-15 гадоў [3, с. 24].

У праведзеным даследаванні ў дадатковым спісе, складзеным з адказаў чытачоў 11-15 гадоў, сярод кніг аб космасе, камп'ютарах, модзе, равесніках, аўтабіяграфічных і дакументальных выданнях, якія дзеці жадаюць прачытаць, адзначана таксама цікавасць да кніг замежных аўтараў у арыгінале [3, с. 29]. Сярод замежных моў, на якіх рэспандэнты жадаюць чытаць, — англійская, нямецкая і польская.

Спіс літаратуры

1. Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Закон Рэспублікі Беларусь «Аб бібліятэчнай справе ў Рэспубліцы Беларусь»: Закон Рэспублікі Беларусь ад 11 лістапада 2002 г. № 147-3//Нацыянальны рэестр правовых актаў Рэспублікі Беларусь.— 2002.— № 128.— С. 21-29.
2. Российская, А. И. Иноязычная поликультурная деятельность детской библиотеки: цели, формы, эксперимент//А. Н. Россинская//Библиотечковедение. — 2010. — № 1. — С. 90-94.
3. Элиасберг, Н.И. Проблемы воспитания нравственных свойств личности и гражданственности в условиях информатизации образования//Н. И. Элиасберг//Школьная библиотека, 2005.- № 9-10.- С. 73-81.
4. Современное состояние и тенденции развития детского чтения в Республике Беларусь: по результатам республиканского исследования/Национальная библиотека Беларуси: [сост. М. Г. Пшибытко, О.В. Гаврилович; ред.: Л. Г. Кирюхина и др.]— Минск: НББ, 2011,— 155 с.